

Instytut Pamięci Narodowej - Szczecin

<https://szczecin.ipn.gov.pl/pl9/publikacje/ksiazki-szczecin/158920,Granica-szeroko-zamknieta-Polityczne-prawne-i-spoeczne-aspekty-ucieczek-z-Polsk.html>
22.05.2024, 23:22

Granica szeroko zamknięta. Polityczne, prawne i społeczne aspekty ucieczek z Polski Ludowej

Granica szeroko zamknięta. Polityczne, prawne i społeczne aspekty ucieczek z Polski Ludowej, red. Magdalena Dźwigał, Paweł Knap, Paweł Skubisz, Szczecin 2021, 388 s., ISBN 978-83-8229-356-2

Historia ucieczek z komunistycznej Polski sięga pierwszych powojennych miesięcy, a więc czasów, kiedy ostateczny kształt jej granic nie został jeszcze określony, a system ich ochrony w zasadzie nie istniał. O ile jednak szczególne uwarunkowania tego okresu pozwoliły wielu ludziom względnie bezpiecznie opuścić kraj, o tyle w miarę umacniania się reżimu podjęcie decyzji o nielegalnej ucieczce często wiązało się z dużo większym ryzykiem niż tylko niebezpieczeństwo zatrzymania śmiałka. Nie zmienia to jednak faktu, że na przestrzeni ponad czterech kolejnych dekad obywatele Polski Ludowej najrozmaitszymi sposobami starali się przedostać za żelazną kurtynę.

Kim był uciekinier z Polski Ludowej? Chcąc uniknąć zawiłych formuł prawnych, warto posłużyć się definicją ukutą przez samą bezpiekę. W jednym z resortowych opracowań o tej kategorii „przestępców” pisano: „W praktyce operacyjno-śledczej organów MSW za uciekiniera uznaje się obywatela Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, który bez zezwolenia władz polskich opuścił terytorium PRL lub odmówił powrotu do kraju z czasowego pobytu za granicą”. Uciekinierami były więc osoby, które – nie mogąc z różnych względów, często po wieloletnich staraniach, wyjechać z kraju w sposób oficjalny – zdecydowały się uczynić to w sposób nielegalny. W tych przypadkach ich inwencja i pomysłowość okazywały się nierzadko pochodną determinacji czy nawet desperacji, jakimi musieli się wykazać w dążeniu do zamierzonego celu. Jednakże należy zdawać sobie sprawę, że w ogólnym rozrachunku najwięcej uciekinierów należało do tej drugiej kategorii. Były to zatem osoby,

Granica szeroko zamknięta. Polityczne, prawne i społeczne aspekty ucieczek z Polski Ludowej

które podczas legalnego, czasowego pobytu za granicą zdecydowały się nie wracać do Polski. Tyle że w realiach komunistycznego kraju przywilej wyjazdu w pierwszej kolejności otrzymywali ludzie go reprezentujący, a więc członkowie delegacji rządowych, personel placówek dyplomatycznych, pracownicy różnych gałęzi gospodarki, naukowcy czy ludzie kultury. Liberalizacja systemu paszportowego, zapoczątkowana w połowie lat pięćdziesiątych, pozwoliła w kolejnych latach w większym lub mniejszym stopniu cieszyć się taką możliwością szerszemu gronu obywateli. Książeczka paszportowa, umożliwiając wyjazd turystyczny czy odwiedziny u krewnych, mogła zatem zostać wykorzystana jako bilet w jedną stronę.

PLIKI DO POBRANIA

[SPIS TREŚCI - Granica szeroko zamknięta. Polityczne, prawne i społeczne aspekty ucieczek z Polski Ludowej \(pdf, 1.41 MB\) 07.02.2022 12:00](#)

Gdzie kupić publikacje:

[Szczecin](#)